

М.С. ШКОДА,

к.е.н., доцент кафедри підприємництва та бізнесу

Київський національний університет технологій та дизайну

Організація регуляторної політики ведення бізнесу

У статті сформовано організаційні засади регуляторної політики ведення бізнесу. Запропоновано модель державно–приватного партнерства як ефективного важеля регуляторної політики інноваційного розвитку економіки України на період посткризового відновлення.

Ключові слова: регуляторна політика, інноваційний розвиток, державно–приватне партнерство.

М.С. ШКОДА,

к.э.н., доцент кафедры предпринимательства и бизнеса

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Организация регуляторной политики ведения бизнеса

В статье сформированы организационные основы регуляторной политики ведения бизнеса. Предложена модель государственно–частного партнерства как эффективного рычага регуляторной политики инновационного развития экономики Украины на период посткризисного восстановления.

Ключевые слова: регуляторная политика, инновационное развитие, государственно–частное партнерство.

M. SHKODA,

Ph.D., assistant professor of entrepreneurship and business

Kyiv National University of Technology and Design

Organization of regulatory policies business

This article formed the organizational principles of regulatory policy business. The model of public–private partnerships as an effective lever regulatory policy innovation development of economy of Ukraine for the period of post–crisis recovery.

Keywords: regulatory policy, innovative development, public–private partnership.ф

Постановка проблеми. В рамках так званої «нової економіки», заснованої на інноваціях, загальносвітова практика демонструє необхідність формування національної системи інноваційного розвитку, яка являє собою сукупність державних, приватних, громадських організацій і методів їх взаємодії, в рамках якої здійснюється діяльність зі створення, зберігання, розповсюдження і відтворення науково–технічних знань і технологій.

Національна система інноваційного розвитку формує таку систему взаємовідносин науки, промисловості і суспільства, коли інновації служать основою розвитку економіки, а потреби інноваційного розвитку, в свою чергу, багато в чому визначають і стимулюють найважливіші напрями розвитку наукової діяльності. Звичайно, в рамках такої загальної моделі НІС можуть формуватися певні національні особливості. Зазвичай вони проявляються в більшій чи меншій ролі держави і приватного секторів в реалізації певних функцій, а також у вагомості великого і малого бізнесу в цих процесах, співвідношенні фундаментальних і прикладних досліджень й розробок, в динаміці розвитку галузевої та регіональної структур інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у теорію і практику організації регуляторної політики бізнесу здійснили зарубіжні науковці–економісти: Ф. Агійон [9], М.С. Айрапетян [1], Д. Норт

[5], Й. Шумпетер [8]. Щодо наукових трудів вітчизняних вчених слід відзначити: Л. Воротіну [7], А. Гальчинського [3], Л.М. Ганущак–Єфіменко [4], М. Єрмошенка [6], С. Єрохін [6] та ін.

Мета статті. Формування організаційних засад регуляторної політики ведення бізнесу на основі державно–приватного партнерства.

Виклад основного матеріалу. Автором проведено SWOT–аналіз, за допомогою якого визначено позитивні та негативні сторони національної інноваційної політики України за останні роки (див. табл.).

Одним з найбільш дискусійних моментів залишається питання про співвідношення позицій держави і приватного бізнесу в реалізації цих нових тенденцій. Наукові суперечки про роль держави в економіці не можна вважати завершеними, оскільки періодично вони спалахують, найчастіше у зв'язку з новими поворотними моментами в розвитку країни.

Одним з інститутів, який ефективно забезпечує взаємодію державних і ринкових важелів у розвитку інноваційної економіки в світі стало державно–приватне партнерство – ДПП, яке являє собою сукупність форм середньо– і довгострокової взаємодії держави та бізнесу для вирішення суспільно значущих завдань на взаємовигідних умовах (див. рисунок).

Автором запропоновано використовувати формат ДПП, цей вибір обумовлений тим, що в такій системі

Таблиця 1. SWOT-аналіз інноваційної політики України

Сильні сторони	Слабкі сторони
науковий потенціал, наявність певних напрацювань, кваліфіковані фахівці з вищою освітою, ряд R&D організацій, які володіють інноваційним потенціалом; відбувається становлення інфраструктури інноваційної діяльності (технопарки, бізнес-інкубатори та інших елементів інноваційної інфраструктури); розповсюдження інформаційних технологій; підготовка, розгляд і прийняття законів та інших законодавчих актів, що регулюють інноваційну діяльність (особливо в галузі захисту прав інтелектуальної власності).	низький попит на інновації в промисловості (низька частка інтелектуальної ренти в продукції); відсутність спеціалізованих позабюджетних коштів, спрямованих на підтримку інноваційної діяльності; обмежена кількість джерел інвестиційних ресурсів для фінансування інноваційної діяльності на конкурсній основі; низька якість бізнес-середовища, адміністративні та фінансові бар'єри для малого бізнесу, в тому числі інноваційного; протиріччя між нормативними актами і законами, в законодавстві представлені кількісні показники інноваційного розвитку і заходи з його активізації.
Можливості	Загрози
можливості розвитку інноваційних підприємств у секторі малого та середнього бізнесу, як на території України, так і в межах взаємодії з країнами ЄС; євроінтеграція і зростання цін – умови для передачі виробничих потужностей в Україну з країн Західної Європи.	збереження в промисловості ресурсомістких процесів та консервація технологічної відсталості; відсутність політичного консенсусу з питань модернізації та інноваційного розвитку, що обумовлює нестабільні умови для інноваційної діяльності.

Джерело: розробка автора

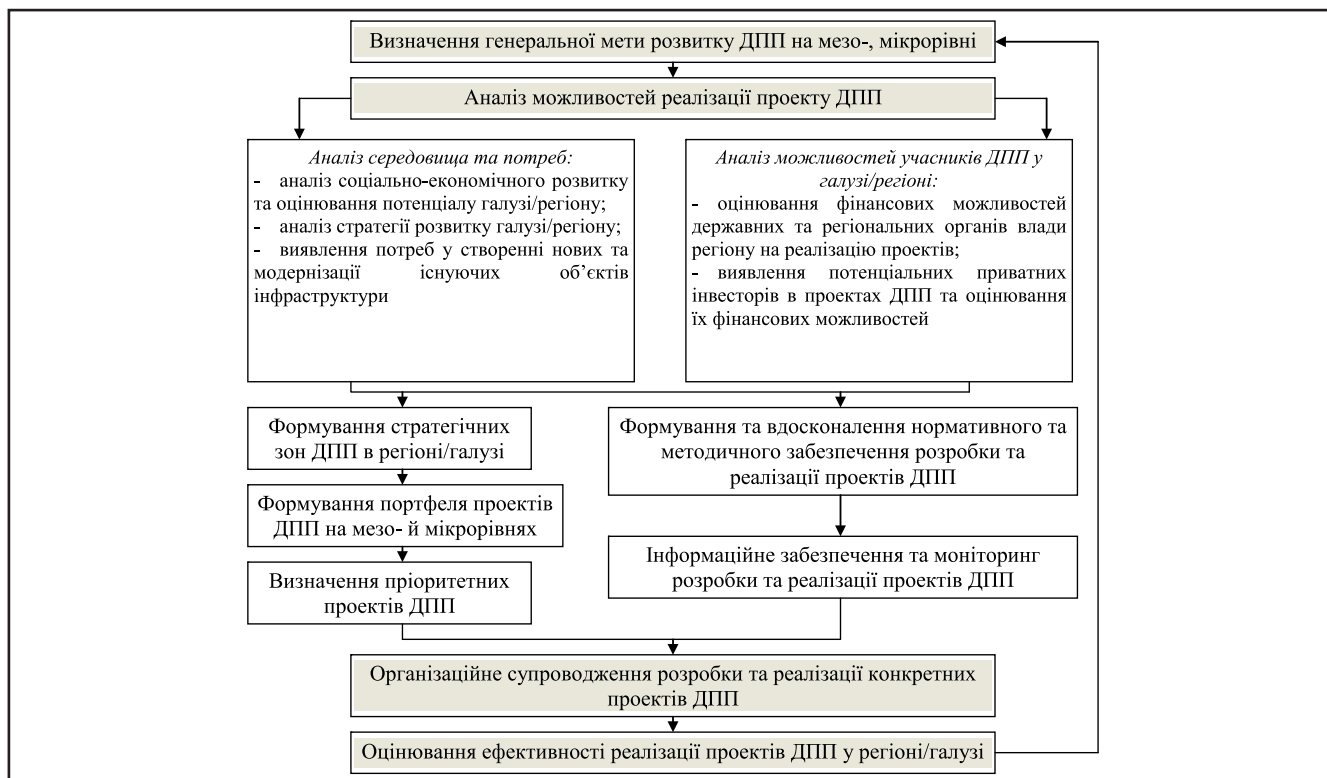
відносин відбувається об'єднання ресурсів і потенціалів двох господарюючих суб'єктів.

Саме партнерство з приватним бізнесом дозволить на макрорівні:

- залучити в державний сектор економіки додаткові ресурси і, в першу чергу, інвестиції;
- послабити гостроту бюджетних проблем;
- перекласти на підприємницький сектор основну частину ризиків і в той же час зберегти об'єкти користування в державній власності.

У свою чергу, процес розробки та реалізації окремих проектів ДПП також складається з послідовності певних етапів:

- обґрунтування пріоритетності та формулювання цілей реалізації проекту ДПП;
- формування конкурсних умов;
- затвердження умов реалізації проекту;
- проведення конкурсу на право укласти угоди за проектом ДПП;
- укладення угоди на реалізацію проекту ДПП;

Етапи розробки та реалізації політики розвитку ДПП на мезо-, мікрорівнях

Джерело: розробка автора

– організація контролю та оцінювання ефективності реалізації проекту ДПП.

Кожен з представлених етапів передбачає виконання сукупності процедур. Так, формування конкурсних умов включає в себе:

- визначення техніко-економічних показників об'єкта, яких необхідно досягти в результаті реалізації проекту ДПП;
- встановлення термінів реалізації проекту;
- визначення необхідних обсягів фінансування проекту та частки участі партнерів (суб'єкта держави та бізнес-структур);
- розрахунок передбачуваних ризиків для приватних інвесторів і визначення гарантій з боку держави.

Затвердження умов реалізації проекту передбачає наступне:

- визначення форми участі суб'єкта в проекті;
- визначення органу, уповноваженого укласти і виконувати угоду;
- встановлення порядку укладення угоди;
- визначення складу конкурсної комісії.

Етап проведення конкурсу на право укладення угоди за проектом ДПП включає наступні процедури:

- публікація оголошення про проведення конкурсу;
- прийом заявок на участь у конкурсі;
- попередній відбір учасників;
- оцінювання конкурсних пропозицій та визначення переможця.

Державно-приватне партнерство дійсно виступає ефективним важелем підвищення конкурентоспроможності національної економіки на основі залучення значних інвестицій для модернізації наявних і створення нових виробничих потужностей, на освоєння новітніх технологій, у тому числі і в управлінні.

В якості найважливішого напрямку вирішення проблем створення і використання ДПП як важеля модернізації інноваційної економіки України пропонується ввести розробку єдиного державного підходу, що покладений в основу Єдиної державної концепції розвитку ДПП в Україні, якою передбачено дії, спрямовані на:

- створення розвиненої законодавчої бази ДПП і необхідної інституційної та організаційної інфраструктури ДПП;
- формування та реалізацію державних цільових програм підтримки окремих напрямів стратегії;
- розробку і реалізацію довгострокової стратегії, спрямованої на розвиток інституту державно-приватного партнерства;
- забезпечення політичної та економічної стабільності в країні та регіонах;
- забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості країни та її окремих регіонів, стимулювання інвестиційної активності.

Концепція орієнтована на формування моделі державно-приватного партнерства як ефективного важе-

ля регуляторної політики інноваційного розвитку економіки України на період посткризового відновлення.

У рамках запропонованої концепції під державно-приватним партнерством в інноваційній площині розуміють взаємовигідні організаційно-правові, соціально-економічні та управлінські відносини між владними структурами та приватним бізнесом на основі делегування державою партнеру в тимчасове користування ключових прав власності (право контролю за використанням активів, право на управління, право на вилучення доходу), розподілу ризиків для найбільш ефективного управління ними та формату відповідальності між партнерами, юридичного узгодження інтересів партнерів з метою реалізації масштабних (локальних) суспільно значущих інноваційно орієнтованих довгострокових інвестиційних проектів і програм у широкому діапазоні галузей економіки, політики, освіти, науки та культури.

Об'єкти ДПП в інноваційній сфері, що знаходяться в державній власності, як правило, потребують залучення додаткових ресурсів (фінансових, людських, організаційних тощо), якими не володіють державні структури. До суб'єктів ДПП відносяться основні (безпосередні) учасники: державний і приватний партнери, а також надають сприяння в організації та здійсненні ДПП банки, підрядники, кінцеві користувачі надаваних послуг, інші стейкхолдери.

Головна ідея Концепції полягає в масштабному залученні в активну інноваційну діяльність представників науки, освіти, бізнесу та суспільства (при лідерстві держави), орієнтованих на кардинальну технологічну модернізацію української економіки в кризовий період.

Науково-технологічні інновації, які реалізуються у форматі ДПП, повинні бути спрямовані на формування та реалізацію нових високотехнологічних виробництв, перспективних технологій і матеріалів; інновації в освіту – на формування духовно розвиненої, інноваційно орієнтованої і конкурентоспроможної особистості; організаційно-управлінські інновації – на оптимізацію, підвищення ефективності та якості менеджменту в соціальній сфері; інновації в екологічній сфері – на унікальні форми і методи утилізації й переробки відходів виробництва і споживання, будівництва та експлуатації очисних споруд і т.д. Пріоритетними напрямками ДПП є інноваційно орієнтовані інфраструктурні проекти, проекти в науково-технологічній та освітній сферах.

Співпраця академічної науки та бізнесу являє собою сучасну форму ДПП у сфері інноваційного розвитку, яка зводиться до трансферу нових знань бізнесу для впровадження в наукомістке виробництво.

Сьогоднішні світові тенденції свідчать про зменшення частки коштів, що виділяються з бюджету на науку, і про зростання частки приватного сектора у фінансуванні НДДКР. Інвестиції в інтелектуальний капітал визнаються найбільш ефективним способом розміщен-

ня ресурсів. Досвід Великої Британії, Франції, Польщі, Фінляндії та інших країн підтверджує, що інтегративне партнерство наукових установ та бізнесу через генерацію ідей, розвиток техніки, вдосконалення виробничих технологій, поліпшення соціальної структури організації т.д. дає суттєвий мультиплікативний ефект.

Висновки

Автором підкреслено, що найважливішою умовою успішної реалізації структурних перетворень і залучення приватних інвестицій у сферу науки і техніки є проведення державою ефективної інноваційної та науково-технічної політики в частині розробки нормативно-правової бази, підтримки фундаментальних і прикладних досліджень, освоєння і поширення техніки і технологій, концентрації коштів бюджету та інших джерел фінансування на пріоритетних напрямках фундаментальних і прикладних наукових досліджень з урахуванням стратегічних, економічних і соціальних інтересів країни, поступового збільшення частки витрат державного бюджету, що спрямовуються на фінансування науки.

Активність інноваційної діяльності в Україні може бути забезпечена шляхом створення сприятливих фінансових та економічних макроумов, які базуються на пріоритеті творчої діяльності, формуванні правового, інформаційного та освітнього середовища. Базисом розгортання інноваційного розвитку, на думку автора, має стати діалогова взаємодія держави, науки, освіти, бізнесу та суспільства шляхом використання різних форм державно-приватного партнерства для вирішення завдань економічного росту та підвищення ефективності інновацій.

Залучення приватних інвестицій в інноваційну діяльність забезпечується формуванням сприятливих макроумов, що включає, на нашу думку:

- прийняття відповідних нормативно-правових актів, які регулюють як безпосередньо інноваційну діяльність і державно-приватний бізнес, так і питання, що стосуються розвитку форм спільного фінансування інвестиційних проектів за рахунок державного бюджету, приватних вкладень, коштів венчурного підприємництва, прямого іноземного інвестування, емісії інфраструктурних облігацій та ін.;

- вдосконалення інфраструктури національної інноваційної системи (технополісів, центрів трансферу технологій, регіональних і галузевих фондів підтримки інноваційної діяльності та ін.);

- розвиток системи державної підтримки комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності (підготовка виробництва і забезпечення виведення на ринок інноваційної продукції, вдосконалення механізмів взаємодії учасників інноваційної діяльності – промислових підприємств, наукових організацій, навчальних закладів в процесі просування нових знань і технологій у виробництво).

Однак, формування такої концепції наштовхується на відсутність необхідної інституційної структури – єдиного спеціалізованого державного органу, який би займався формуванням та реалізацією регуляторної політики ДПП в цілому. Створення цього важливого державного інституту, поряд з іншими напрямками роботи, зможе комплексно сприяти вирішенню всіх теоретико-методологічних, юридичних, економіко-організаційних проблем у даній області.

Ми вважаємо, що основою інституційної інфраструктури ДПП в Україні повинна бути регіональна інфраструктура, головною ланкою якої є регіональний центр ДПП (РЦ ДПП).

Список використаних джерел

1. Айрапетян М. С. Зарубежный опыт использования государственно-частного партнерства : [Текст] / М. С. Айрапетян // Государственная власть и местное самоуправление. – 2009. – № 2. Закон України «Про державно-приватне партнерство» №2404-VI від 01.07.2010 р. – Ліга Закон: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.liga.net>.

2. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 № 1160-IV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Інноваційна стратегія українських реформ [Текст] / А. С. Гальчинський [та ін.]. – К. : Знання України, 2002. – 336 с. – Бібліогр.: с. 322–336.

4. Механізм розвитку інноваційного потенціалу кластерооб'єднаних підприємств [Текст] : монографія / М. М. Ермошенко, Л. М. Ганущак-Єфіменко. – К. : Національна академія управління, 2010. – 236 с. – Бібліогр.: с. 220–234

5. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений : [Текст] / Д. Норт ; [пер. с англ.]. – М. : Высшая школа экономики, 2010. – 256 с.

6. Організаційно-економічні аспекти інноваційного оновлення національного господарства [Текст] : наук. моногр. / [М. М. Ермошенко, С. А. Єрохін, В. М. Шандра та ін. ; за наук. ред. : М. М. Ермошенко, С. А. Єрохін] ; Нац. акад. упр. – К. : Нац. акад. упр., 2008. – 213 с.

7. Удосконалення регуляторного середовища як передумова для залучення інвестицій в економіку України [Текст] : матеріали Круглого столу / упоряд. Л. І. Воротіна [та ін.] ; Європейський ун-т. – К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2007. – 132 с.

8. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм, демократия : [Текст] / Й. А. Шумпетер. – М. : Эксмо-Пресс, 2008. – 864 с.

9. Aghion P., Howitt P. A Model of Growth through Creative Destruction // *Econometrica*, 1992, V. 60. P. 323.

10. Capital markets in PPP financing: where we were and where are we going? : [Text] / European PPP Expertise Centre, 2010. – Pp. 19–22.